

Marlene

Hanni Münzer

HANNI MÜNZER

Marlene

Copyright © Hanni Münzer, 2016

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Překlad © Dita Sutterová, 2018

Obálka © Kreatika s.r.o., 2018

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2018

ISBN 978-80-7585-983-9 (pdf)

HANNI MÜNZER

Marlene

Překlad: Dita Sutterová

Ticho, noc plná hvězd je,
a mráz silně pálí.
Vzpomínáš si ještě, jak jsem učil tě,
jak se pistole v ruce drží.
Dívka v kožichu a s baretem,
v ruce pistoli pevně drží,
dívka se sametovým obličejem,
na karavanu nepřátel míří.
Zacílila, vystřelila, trefila,
její malá pistole.
Auto plné zbraní zasáhla,
pod její kulkou ztracené.
Následujícího dne se plazí z lesa,
ve vlasech se sněhovou girlandou,
malým vítězstvím povzbuzena,
pro novou generaci, svobodnou.

Hirsh Glik (1922–1944)

*Věnováno ženám působícím za druhé světové války v odboji.
Byly to hrdinky.*

Jen ten, kdo byl ve válce, ví, co slovo válka znamená.

Marlene

PROLOG

Bylo nádherné léto, které se jí navždy vrylo do paměti. Stála na poli mezi hromadami sklizeného sena, poslouchala cvrkot cvrčků, na jazyku cítila chuť prašné suché země a na šíji vnímala úmorné vedro. Každý večer ji babička po celém dni stráveném na slunci natírala silnou zapáchající masť, kterou používala pro své koně. Všude se odrážel třpyt poledního slunce.

Bylo jí šestnáct let. To období měla spojené s vůní trávy a divokého kvítí. Když si se synem pana správce vyměnila kradmý pohled, zachvátil ji neznámý pocit; každé jejich střetnutí si zaznamenávala do deníku. Bylo to pro ni něco nového, něco, co ji probudilo k životu a rozproudilo krev.

Toho dne měla narozeniny, a přestože to její dědeček viděl nerad, trávila je venku a pomáhala služebným se sklizením sena. Milovala fyzickou práci, cítila se díky ní naživu. Navíc byla poblíž přírody i lidí. Svýma mladýma, silnýma rukama dokázala zkrotit i ty nejdivočejší koně; dlaně se jí plnily mozoly, což vítala s pýchou. Vtipkovala s místními i s polskými pracovníky, které si Němci najímali na sezonu, aby jim pomohli s úrodou. Všichni ji přijímali jako sobě rovnou, ne však kvůli tomu, že byla vnučkou statkáře, ale protože se nešetřila a pracovala stejně tvrdě jako oni.

Hluk motoru zpočátku neslyšela, neboť muži kolem ní začali zpívat. Teprve až hlasité zavolání ji upozornilo na nově příchozí. Zakryla si oči před sluncem a sledovala, jak se v jeho světle vykreslují dvě přicházející postavy. Obě znala: byl to

místní župní hejtman Mettmann a jeho syn Herbert. Herbert byl stejně starý jako ona, chodila s ním do vesnické školy.

„Nechtěl jsem to synovi věřit, slečno von Dürkheim!“ rozvášnil se Herbertův otec, než k ní vůbec dorazil. „Vy tu skutečně pracujete s polskou židovskou holotou!“

Nerozuměla jeho rozhořčení. „Ano, pracuji, co je na tom špatného?“

S podivem sledovala tlustého muže oblečeného do odpor-
né uniformy. Vídala ho od dětství. Paulu Mettmannovi patřil ve městě malý obchod, ve kterém jí se svou paní, když byla malá, potají dával sladkosti a štípal ji do tváří. Mettmann byl tehdy známý především pro své neustálé žerty, které si nikdy neuměl odpustit.

Nová politika z něj však udělala naprosto jiného člověka; už v něm toho kdysi laskavého muže nepoznávala. Dnes využil každou příležitost k tomu, aby ledovým hlasem vyslovil svůj vychytralý názor, který však ve vesnici nikoho nezajímal. Nezajímal ani barona von Dürkheim. Její dědeček byl pro jednoduché občany braniborské vesnice Levkojen i nadále vzorem. Mettmann se proti tomu snažil bojovat a čím dál víc se hlásil o slovo. Jeho vtipné chování zmizelo, smích byl totiž pro jeho pozici nevhodný, a s ním zmizela i jeho dřívější srdečnost.

Také jeho žena se změnila, v jejím obličejí bylo potlačeno veselí a úsměv se u ní stal pouze projevem zdvořilosti, což pro ni, baronovu vnučku Annu von Dürkheim, bylo nepochopitelné. Když na ni dnes Anna narazila, věděla, že její pravomoci na jejich hanebné činy nestačí. Ta žena zapomněla, co to je smích a radost ze života. Pouze jejich syn Herbert zůstal stejný, tedy i trochu hloupý.

Nezměnil se však jen obchodník se svou ženou, ale také ona: onoho letního červencového dne roku 1935 se v ní probudilo politické svědomí, kvůli němuž skončilo její období nevědomosti.

ČÁST 1

Přítomnost

KAPITOLA 1

Kaziměř, Krakov – prosinec 2012

„Neruším?“

Marlene se zarazila. Před jejím psacím stolem stála Oliwia. Ačkoliv stará dřevěná podlaha vrzala jako kymácející se strom ve větru, neslyšela ji přicházet. Potřebovala chvíli, aby se přenesla zpět do současnosti. Od té doby, co psala biografii, se jí často stávalo, že se přemístila do světa ve svém nitru. Potřebovala na chvíli zavřít oči a dopřát si trochu klidu.

„Ach, Oliwio, to jsi ty?“ oddechla si a rukou si uhladila stříbřité vlasy. Rozcuchaný účes vyvolával dojem, že ráno neměla dostatek času se upravit. Současně jí však zapůjčoval cosi mladistvého. „Stejně už jsem hotová.“

Vzala pero, podepsala se na podpisovou listinu, kterou jí Oliwia ráno přinesla, a zaklapla ji. „Tak, to by bylo. Zbytek si nechám na odpoledne.“ Sundala si brýle, které měla pověšené na řetízku kolem krku, a promnula si obličej.

„Ještě tohle,“ odvětila Oliwia, vyndala z desek další list papíru a podala jí ho.

Marlene, které bez brýlí písmena na papíře splývala v jeden dlouhý rozmazaný řádek, se na ni otočila. „Oliwio, ty jsi hrozná! To staré ženě nedopřeješ ani krátkou pauzu?“

„Vždyť je to moje práce. Sama jsi mě požádala, abych ti pomohla ten tvůj chaos trochu uspořádat,“ odvětila lhostejně.

„Chaos... jaký chaos?“ zabručela Marlene. „A co má být k čertu tohle?“ znovu si nasadila brýle. „Otázky k interview s německým *Zeitspiegel*? Zase?“ podivila se.

„Podle toho, co jsem našla, jsi s nimi poslední interview dělala před třemi roky.“

„To já moc dobře vím. A také to byl pěkný skandál.“

„Tvůj rázný dopis šéfredaktorce mám stále ještě na paměti. Špatně tě citovali, že?“

„Nejen to. Už ten samotný titul: *Poslední diva!* Co to mělo znamenat? Nejprve mi položili několik otázek k politice, a když se jim moje odpovědi nelíbily, neotiskli je nebo je vytrhli z kontextu. Jsem pro ně něco jako Cassandra,“ Marlene mávla rukou, „všude je to stejné, a to se považují za *politically correct*. To mi tak vadí. Každý žvaní o tom, co je politicky vhodné, a nikdo nevypadá, že by se zajímal o pravdu. Víš, jak se ke mně chovali, když objevili můj oddací list? Pozadí sňatku nikoho nezajímalo, hlavně že měli tučné titulky. Nadávali mi ‚ty nacistická nevěsto‘.“

„Nerozrušuj se, myslí na svůj tlak,“ odvětila Oliwia, jako by podobné příhody slýchala často.

„Aha!“ zvolala Marlene vítězoslavně po otočení listu. „Tak odtud vítr fouká! Dozvěděli se, že pracuju na své biografii. Vsadím se, že jim to prozradila Jolantina vnučka! Tihle malí, dychtiví kapitalisté... už slyším ty jejich záludné otázky útočící na moje feministické vrávorání: ‚*Dokázala byste si představit napsat román z pohledu muže?*‘“

Oliwia potlačila úsměv. Moc dobře věděla, že se Marlene s mladičkou agentkou, kterou sama nazývala *Jolantinou vnučkou*, čas od času ráda hašteřila. Jolanta Uptenhoffová byla téměř šedesátiletá Marlenina umělecká agentka, po jejíž smrti, od které dnes uplynulo pomalu víc než šest let, převzala její obchody vnučka Severine. Byla ročník 1984 a Marlene dodnes dost těžce nesla, že se ji snažila „digitalizovat“. Jolanta disponovala neuvěřitelnou pamětí. Oliwia nedokázala zapomenout na Marleninu reakci, když hned druhý den po „převzetí moci“ objevila Severinou nainstalovaný nový

tlačítkový telefon. „Co to je?“ zeptala se Severiny tónem, jako by svět zachvátilo zemětřesení.

„Ušetříš díky němu mnoho času, všechna důležitá čísla máš uložena pod rychlou volbou. Stačí stisknout jedničku, a už mě máš na drátě.“ Ze Severine číselo sebevědomí mladých lidí, kteří věří, že dokážou změnit budoucnost, a nijak se nebojí nepředvídatelnosti osudu.

„Takže k tomu, abych ušetřila trochu času, stačí stisknout jedno tlačítko?“ Oliwia tušila, že Severinu brzy zaplaví něco jako vlna tsunami. Aby nevyprskla smíchy, pevně sevřela rty. I ona už zažila nějaké ty Marleniny trable.

„Co se stane, Severine,“ začala Marlene stále ještě nebezpečně klidným hlasem, „když žádný čas neušetřím? Čas se dnes mění takovým způsobem, že všechno musí jít šup, šup, abychom ho trochu ušetřili. Ano, ale na co? Abychom si v ušetřeném čase šetřili ještě víc času? Zastavíme se někdy, abychom se nadechli? Stali jsme se tak razantními, že se pokoušíme předběhnout sebe samotné! A přitom zapomínáme na to, co znamená žít. Nechci rychlou volbu, chci si do telefonu ťukat klidně a pohodlně. Pryč s tou věcí!“ Marlene sebrala telefon a vehementně z něj vytrhla kabel. „Tady, vezmi si tu svou čas šetřící příšeru a vrať mi můj starý dobrý telefon!“

„Ale já už jsem ho vyhodila,“ odvětila statečně Severine.

„Ty jsi ho co?“ Marlene se napůl zvedla. „Potom ti doporučuju, abys ho naprosto tiše vyndala z odpadků, nebo mi ještě dnes obstarala úplně stejný model.“

„Ale telefon s klávesnicí se už nedá sehnat,“ Severine to řekla méně sebevědomě.

„Pokud to tak je, tak by ses asi měla dát rychle do pátrání, co?“

Tento incident je přivedl k nápadu, že by se Oliwia mohla stát Marleninou osobní sekretářkou. Bydlely přece ve stejném domě, a navíc Oliwia disponovala nekonečnou trpělivostí –

vlastností, která byla při práci s Marlene bezvýhradně nezbytná. Jen to načasování nebylo ideální, neboť její dcera Klaudia právě nastoupila do školy. „Možná by sis skutečně měla založit účet na Facebooku, nebo co bys řekla tomu mít vlastní blog? Tam bys mohla psát cokoliv, svůj pohled na věci,“ navrhla Marlene Oliwia.

„Já a *on-line*?“ Marlene ta slova téměř vyplivla. „Aby mě vypátrali? Nikdy! Vždyť by mi ti kyberfašisti mohli smazat všechna data! Ne, děkuji. Píšu biografii a ta jako elektronická kniha přijde na internet tak jako tak. Nebo to alespoň říkala Jolantína vnučka, takže by to měla být pravda. Tento svět se stává velice pomateným místem, možná ještě pomatenějším než tehdy. To jsme alespoň věděli, kdo je a není nepřítel. Dnes se spojenectví mění podle věty: *Nepřítel mého nepřítele je můj přítel*. Dnes je to ten, zítra onen a pozítří jsme opět na začátku. Lidé berou na základě této hry svět útokem, a když se ocitnou v propasti, ostatní radši odvrátí pohled. Je to stejná politika appeasementu jako před osmdesáti lety. Sleduji to s hrůzou. Ale hlavně že zbrojní průmysl celosvětově vzkvétá.“ Marlene sama cítila, že mluví ve vzteku. Rukou nahmatala řetízek visící jí kolem krku a na starém obličejí se jí objevil výraz plný bolesti, jako by si vzpomněla na něco z minulosti, co vyvolávalo strach, ale i naději. Opřela se do židle a na chvíli se poddala vyčerpání, které pramenilo spíše než z jejího vysokého věku ze starostí o budoucnost lidstva. Po chvíli řekla slova, která více patřila jí samotné: „Občas se sama sebe ptám, za co jsem to tehdy vlastně bojovala.“

Oliwia na chvíli zavřela oči. Její šéfka poslední dobou trpěla častými změnami nálad, ve kterých se zvyšoval její strach o svět. Občas Oliwii připadalo, že snad zaměňuje minulost s přítomností. Potřebovala ji vrátit zpět k interview. „A? Dokázala by sis představit napsat román z mužského pohledu?“

„Samozřejmě že ne!“ Marlene se narovnala a její živé modré oči se setkaly s pohledem Oliwie. „Ale dokázala bych si představit napsat ho z pohledu Boha. První věta by zněla: *Od té doby, co jsem lidstvo stvořil, se sám sebe ptám, jací čerti se mnou tehdy šli.*“

„Možná tenkrát neměl můj jmenovec postavit tu archu,“ zaslechla mužský hlas.

„Noe!“ zvolala Marlene a v jejím obličejí se objevil spojený výraz. „Jak dlouho jsi tady?“

„Zrovna jsem dorazil.“ Muž přistoupil blíž, sehnul se a políbil ji. „Ahoj, mami.“

„Proč jsi mi neřekla, že je Noe zpátky?“ vytkla Marlene Oliwii.

Sekretářka, která byla současně i její snachou, se podívala na Noeho a zasmála se. „Protože tě chtěl překvapit.“

„Zrovna jsem se od Františka dozvěděl, že naši američtí hosté dorazí o den později, než plánovali,“ řekl Noe, zatímco si z připravené konvičky naléval kávu.

„To je pravda. A pozítří se k nám přidá Trudina mladá přítelkyně Penelope z Mnichova.“

Noe zvedl překvapeně obočí. „Penelope? Měl bych si ji pamatovat?“

„Ne.“ Marlene vzdychla. „Tragická historka: Trudina přítelkyně ztratila svého syna po úrazu, když mu bylo teprve pět let. Naprosto ji to vykolejilo, a tak si ji Trudi vzala pod svá ochranná křídla. A jelikož důvěřuje v mé terapeutické schopnosti, poprosila mě, abych této mladé matce pomohla s překonáním traumatu.“

„A jak si to představuje?“ Noe vypadal, že o terapeutických schopnostech své matky trochu pochybuje, čímž si od ní vysloužil vyčítavý pohled.

„Chtěla, abych jí pověděla, jak jsme s Trudi tehdy přežily válku.“

„Chápu.“ Noe přikývl a podíval se na ni přes okraj šálku.
„Měl bych se při konverzaci s našimi americkými hosty něčemu vyhnout?“

„Rozhodně musíš být ohleduplný, především staříčkého profesora musím na všechno připravit, kvůli jeho sestře Deborah jsem Wolfgangovi o tehdejších událostech nikdy neřekla úplně všechno. Avšak nyní, po její smrti, bych chtěla své mlčení prolomit.“

KAPITOLA 2

„Proč jsi mě nevzbudila dřív?“

„Taky ti přeju dobré ráno,“ odvětila Oliwia a roztáhla závěsy. Okamžitě začaly dovnitř proudit široké paprsky jasného zimního slunce. Marlene, která vzpřímeně seděla na posteli, vytýkala své snaše, že špatně nastavila budík.

„Jak se dnes daří tvé noze?“ zeptala se. Aniž zareagovala na Marleninu otázku, sundala z komody snídaňový tác a položila ho na postel před Marlene.

„Zeptej se jí sama,“ zamumlala Marlene rozladěně, zatímco ze stříbrné konvičky sundala víko a nahlédla dovnitř, jako by se obávala, že se v ní nachází něco jiného než káva.

Oliwia potlačila úšklebek. „Takže špatně? Chceš ji namažat, nebo si dáš horkou koupel?“

„Možná později. Je ta káva dostatečně silná?“

„Neboj, Olga jistě nezapomněla na tvou ranní dávku koňaku. Jako by na něco někdy zapomněla...“ Oliwia řekla odevzdaně.

„Je jí téměř devadesát, drahá, nemluv o ní tak opovržlivě.“

Zatímco Oliwia pochodovala po ložnici a sbírala z podlahy rozházené věci, vyplašila skupinu koček. „U tebe to vypadá stejně hrozně jako u Klaudie.“

„Pokoj šestnáctileté holky tak musí vypadat, pokud by nevypadal, dělala bych si na tvém místě starosti. A mimochodem, kde vůbec vězí?“

„Je pátek ráno, takže ve škole.“ Oliwia pohlédla na svou tchyni trochu překvapeně.

Marlene její vyčítavý pohled zachytila. „Nedívej se na mě jako doktor Wiczorek, netrpím demencí, jen jsem hodně zaneprázdněná. Chci dokončit svou knihu.“

„Proto jsem tě taky nechala spát. Noe říkal, že se u tebe ještě ve čtyři hodiny svítilo.“

„Můj syn má patrně slabý močový měchýř.“

„A tvoje nálada prozrazuje, že tě bolí noha.“ Oliwia zvedla pravé obočí.

„Máš pravdu, ta zpropadená noha. Nevím, proč mě poslední dobou zase tak bere, vždyť jsem ji necítila celá léta. Moje staré kosti mě jednoduše nechaly ve štychu. Přitom od toho zranění brzy uplyne sedmdesát let.“

„Pravděpodobně je to kvůli té zimě, maminko, letos začala brzy.“

„Neříkej mi prosím maminko, připadám si tak ještě starší,“ řekla Marlene a dopřála si malý doušek kávy.

„Prosím tě, neznám nikoho, kdo by byl tak mladý, jako jsi ty,“ řekla Oliwia jemně.

„To jsi řekla moc hezky. A kde je Noe? Už je pryč?“

„Ano, brzy ráno vyrazil do Varšavy, má tam projev před polským svazem průmyslu.“

„Škoda že už nemůžu tolik cestovat, tak bych utrácela, až bych měla špatné svědomí. Jak to vypadá s mou návštěvou? Jsou už vzhůru?“

„Už dávno, vyrazili s Františkem na památky, jel s nimi i starý profesor Berchinger. Začali s Mariánským kostelem na náměstí a později se vydají do parku Planty. Přesně tak, jak jsi jim to včera doporučila.“

„Ach ano, náměstí. Rynek Główny.“ Marlene polská slova vyslovila s určitou něhou. Zavřela oči a na okamžik se vrátila do svých vzpomínek. Oliwia během jejího snění pokračovala: „Tam si dají oběd a po procházce by se měli kolem třetí hodiny vracet. Tady si dají kávu a pak...“

„A pak je načase povědět jim můj příběh,“ doplnila ji Marlene mezitím, co otevřela oči. Podívala se k oknu, jako by čekala, že se za ním objeví příšerné válečné léto roku 1944.

KAPITOLA 3

Oliwia se naposledy ujistila, že je o všechny hosty dobře postaráno, a teprve poté se sama posadila. Ze svého křesla u okna viděla celý obývací pokoj, tudíž se odteď mohla chovat jen jako tichý pozorovatel.

Všichni už čekali na paní hostitelku, ta však jako obvykle zapomněla na čas. Možná že to bylo to její tajemství života, pomyslela si v duchu Oliwia, nepovažovat čas za konečný, ale za dar okamžiku. Avšak protože Marlene tohoto daru právě využívala, poslala Oliwia nahoru svou dceru Klaudii, aby ji přivedla.

Vnouček kuchařky Olgy, František, pořádně zatopil v kamnech. Více než teplo si však Oliwia vychutnávala praskání polínek. Od bídného dětství, které strávila na statku, kde bylo neustálé chladno, byl pro ni oheň stejně významný jako blahobyt a bezpečí. Zatímco čekala na Marlene, kontrolovala přítomné.

Jako poslední se dnes dostavila přítelkyně Trudi Siebenbürgen, Penelope Arendt z Mnichova. Mladá žena se za své zpoždění důkladně omluvila, jako by za něj mohla ona sama, a ne německé vlaky. Působila křehce a přes melancholii, která ji obklopovala jako tmavý mrak, Oliwia vycítila, že se v její duši ukrývá silně potlačená vášeň.

Mezi hosty byl i mladý pár z Ameriky, Felicity a její snoubenec Richard, ze kterých vyzářovalo takové štěstí, že se každý v jejich přítomnosti znenadání cítil o něco šťastnější.

Obzvlášť ji však těšilo opětovné setkání se starým profesorem Berchingerem. Ten se vůbec nezměnil, byl stále stejně laskavý a nezdolný, i když mu táhlo na osmdesát. Když se s ním před čtrnácti lety setkala poprvé, zemřela mu zrovna manželka. Tou dobou vypadal, že ztrátu své ženy nikdy nepřekoná. Plně se však oddal své druhé lásce, fyzice, a během let díky ní opět našel sám sebe. Škoda že jim zůstaly odepřeny děti, které si oba toužebně přáli. Profesor však se svou pozdější ženou našel náhradní rodinu u Ottilie a jejích příbuzných. Ottilii Oliwia nikdy nepoznala, ale věděla, že se dřívější služka Berchingerových o starého profesora dodnes dojemně stará.

Ve Felicitině matce Marthě se Oliwia tolik nevyznala. Působila uzavřeně a v jejích očích se ukrýval hluboký zármutek, který musel pramenit z dávné minulosti. Na druhou stranu z ní však vyzařovala ohromná láska k dceři Felicity a budoucímu zeti. Oliwia ji několikrát přistihla, jak je oba pozoruje, jako by se dívala na zázrak, který se jí nečekaně přihodil. Možná, přemýšlela Oliwia, byla Martha člověk, který si toho od života nikdy moc nesliboval, a tak pro ni bylo nyní těžké přijmout štěstí, jímž byla najednou odměněna. Náhle se otevřely dveře a do obývacího pokoje vešla Marlene, již vedla za ruku její jediná vnučka Klaudie. Marlene k sobě okamžitě, jak bývalo zvykem, přitáhla veškerou pozornost. Oliwiiným trénovaným očím neuniklo, že se vzdala své hole. Buď na ni již nebyla tolik odkázaná, nebo, což bylo pravděpodobnější, zvítězila její hrdost nad bolestí.

Hosté se jako na znamení zvedli. Oliwia sledovala, jak Klaudie vede babičku k dědičnému křeslu stojícímu před kamny. Zbožňovala, jak její dcera spolu s tchyní pochodují vedle sebe, stříbrná hlava vedle zlaté, jako by byly spojeny. Marlene uměla být hodně divoká a nic nemilovala víc než provokovat své okolí. Sice je dělilo sedmdesát sedm let, ale i tak vzniklo

mezi Marlene a Klaudií hluboké spojení, které se dalo vysvětlit pouze jako skutečné splynutí duší. Klaudia už na své deváté narozeniny oznámila, že chce pokračovat v Marlenině životním díle, tedy v nadaci *Moriah*, která si od svého založení roku 1953 dala za závazek stíhat nacistické zločince.

Oliwia na sobě pocítila něčí pohled, a aniž vzhledla, poznala, že patří Noemu. Přestože byl mezi nimi téměř dvacetiletý věkový rozdíl, Noemu bylo šedesát sedm let, také mezi nimi fungovala ona spřízněnost duší. Čekali na sebe velice dlouho, ale to se občas vyplatí; to jí řekl Noe při jejich prvním setkání. Když jí tehdy políbil ruku a ona sledovala jeho zvláštní způsob chování, tlukot srdce se jí zrychlil, což trvalo dodnes.

Také Marlene potřebovala okamžik, aby si prohlédla své hosty. Dlouho váhala, jestli má ten příběh sepsat. Když se za svým životem ohlížela, připadalo jí, že se skládal jen z boje. Přitom však sestával i z krásných chvil, ze kterých dodnes čerpala energii. Cestu životem jí zkřížilo mnoho úžasných lidí, kteří si uchovali lidskost a i za těch nejhorších podmínek pomáhali druhým. Ve válce poznala i lásku, lásku tak velkou, že ji naplňovala dodnes. Válka jí však dala i takové zážitky, jež měla uloženy v těch nejtemnějších koutech duše. Skutečně nyní chtěla všechno z té temnoty vytáhnout a duchy a demony minulosti vypustit?

Odpověď zněla – Ano. Musela splatit dluh a odhalit tajemství, která by si neměla vzít s sebou do hrobu. Možná jsou venku lidé, kteří chtějí slyšet pravdu, dokonce i když je to jen její pravda. A možná tím dokáže zachránit něčí duši. *Když někdo zachrání jediný život, je to, jako by zachránil celý svět*, stálo v Talmudu, a podobné rčení bylo i v Bibli a Koránu.

Její přítelkyně Trudi se jí jednou za války zeptala, proč se lidé nedrželi milosrdenství, což je tyto knihy učily, ale naopak z nich vyvodili povolení k zabíjení. Proč dělili ostatní podle

rasy a barvy pleti nebo na věřící a nevěřící? Vzpomínka na Trudi vykouzlila na Marlenině obličejí úsměv. Ano, bylo krásné vzpomínat na ty báječné osoby, které ji životem doprovázely. Poté, co se přivítala s hosty, spustila: „Kvůli stáří již nadále nechci ztrácet čas. Všem jsem vám slíbila svůj životní příběh. Tak tady je.“ Marlene ukázala na obsáhlé balení svázaných listů, které Klaudie položila na stůl před sebou. „Můj bláznivý život... Dokončila jsem ho dnes v noci.“ Kývla na vnučku, která se jako obvykle posadila na podnožku před sebou a přisunula se tak blízko k babičce, že se jí mohla opřít o kolena. Obě milovaly tělesný kontakt a také ho často vyhledávaly. Klaudie matce jednou popisovala, že dokáže cítit, jak babiččina energie proudí a vlévá se do té její.

Marlene pokračovala: „Rozhodla jsem se, že má kniha bude publikována až po mé smrti. Ne že bych měla strach z veřejnosti, strach, že se na mě novináři vrhnou jako hyeny, ale protože chci chránit svou rodinu. Nechci, aby si o mě musela dělat starosti. Nikdy jsem si nebrala servítky a nebudu s tím začínat ani teď. Pravda není vždy hezká, často je velice nepohodlná, ale přesně z toho pramení naše síla. Je jedno, jak moc nám ubližují a z jakých důvodů nám ubližují, vždy zůstaneme zdraví a nezranění, neboť za pravdu člověk nikdy z povrchu nezmizí, naopak nalezne cestu ke světlu. Někteří znáte mou přítelkyni Deborah, která zemřela krátce po válce, i ona bude přítomna v mých záznamech. Pro Wolferla, jejího bratra,“ celou vřelostí kývla na profesora Berchingera, „proto nebude mnoho mých vzpomínek nových, protože sám už je velice dlouhou dobu součástí mého života. Deborah i já jsme udělaly věci, na které jsme nebyly příliš hrdé. Na mnoho z nich jsem se pokoušela dlouho zapomenout, avšak čím víc jsem se nořila do minulosti, prohlížela si staré dokumenty a dřívější poznámky, tím víc vyplouvaly potlačené příběhy na povrch. Vzpomínky jsou jako nenasytné zvíře, a tak jsem

je při záchvatu vypisování svých pocitů musela vypustit. Pomalu se stávám sentimentální, což má malá drzá vnučka připisuje mému věku, a já bych byla šťastná, kdyby měla pravdu.

V posledních měsících jsem velice často telefonovala se svou, bohužel nyní již zesnulou, přítelkyní Trudi. Pomohla mi nejen se skládáním naší společné minulosti, ale hlavně mi vysvětlila, že zapomnění a potlačení vzpomínek bylo strategií přežití. Chránili jsme se tak před šílenstvím, které se kolem nás dělo. Nikdy jsme nevěděli, kdy se otevrou dveře a přijdou si pro někoho z nás. Téměř každý den jsme ztratili jednoho z našeho středu.

Náš život tvoří mnoho lidí, mnoho z nich není hodných žádné vzpomínky, ale někteří vyrovnají všechno špatné, co se na tomto světě děje.

Své dějiny jsem započala 21. července 1944, což byl den, kdy se bohužel von Stauffenbergovi nepovedl atentát na Hitlera. Tou dobou jsem o něm nic nevěděla, zprávy necestovaly rychlostí několika sekund po celém světě jako dnes.

Mnichov zažil onoho dne dosud nejničivější bombové útoky. Tři dny jsem strávila v protiletectkém krytu, a když jsme konečně mohli vyjít na zemský povrch, vyrazila jsem k domu na Prinzregentenplatz 10, v němž žila má přítelkyně Deborah se svým bratrem Wolferlem – nebo spíš tam byli drženi Albrechtem Brunnmannem.

Tehdy jsem přijela do Mnichova, abych jim pomohla utéct. Dům byl však kvůli bombovým útokům naprosto zničen. Příslušný strážce bloku mi pověděl, že byl zasažen i protiletectký bunkr nacházející se ve sklepech a nikdo nepřežil. Oba své mladé přátele jsem považovala za mrtvé, a musela se tak vrátit k původnímu plánu: připojit se k francouzskému hnutí Résistance. Avšak z mého původního plánu odjet do Francie nakonec šlo...“

ČÁST 2

Minulost

Doba temna

Útržek z letáku vztahujícího se k pálení knih 10. května 1933:

Od německých studentů požadujeme vůli a schopnost k překonání židovského intelektualismu a s ním spojeného liberálního úpadku německého duševního života...

Autor: Německý studentský svaz

285 dnů do Dne 0

Na obětech nebožtíků a ruinách našich měst rozkveté nový život.

**Vůdce Adolf H. z B.,
desátý rok od převzetí moci**

KAPITOLA 4

Mnichov, červenec 1944

Marlene se ještě jednou vrátila na místo zkázy a zastavila se před smutnými pozůstatky domu Prinzregentenplatz 10. Za války už viděla zemřít tolik lidí, smrt byla přítomna naprosto všude, viděla ji, cítila ji a nenáviděla ji.

Pro nezasvěcené to mohlo vypadat, že se modlí, avšak její poslední modlitba proběhla už dávno. Odvrátila se od boha stejně, jako se odvrátila od lidí, a přenechala je ďáblu. Loučila se s bývalými obyvateli domu, s Deborah, Ottilií a také Wolferlem, kterého nikdy nepoznala. Ačkoliv už devět let žila pod strašnou vládou nacionalismu, bylo pro ni i nadále nepochopitelné, čeho byli lidé schopni. Domov plný smíchu, života a lásky byl vymazán během několika vteřin. Lidé vyráběli bomby a pak je vrhali na ostatní. Nezajímalo je, jestli na přítele, nebo nepřítele, zabíjeli ve jménu zvrácené ideologie a bez práv. Žádný člověk nesměl vzít život někomu jinému, to se vztahovalo i na ni. A přesto i ona zabíjela, břemeno, které ji bude tížit do konce života.

Všude se nacházely střepy, rozlámané dveře a okenice, shořelé zbytky nábytku a domácího náradí. Jen o den dřív a mohla Deborah a jejího bratra Wolfganga zachránit. Jediný den za téměř pět let války! Zrovna dnes ji musel nechat osud ve štychu. Přežila útok v kavárně Cyganeria, přes těžké zranění zad se vrátila zpět k životu, dopravila se do Berlína a následně do Mnichova, a to všechno jen proto, aby stála před hromadou rozžhavených kamenů? Rozhněvala se, ale současně byla

šťastná, že má vůbec ještě city. Všude, kam se podívala, narazila na tupé, rezignované obličejy. Obličejy, které viděly smrt tak často, až ji přijaly jako tichou přítelkyni. Nikdy si na smrt nezvykne.

Měla pocit, jako by ji někdo pozoroval. Pobývala příliš dlouho na jednom místě. Otočila se a vykročila přímo do rukou delegace Hitlerjugend. Velitel zakřičel: „Heil Hitler!“ Marlene pozdrav oplatila, ale musela se při nenáviděných slovech a gestu namáhat, aby sebou netrhla. Namáhavé pro ni rovněž bylo nedat najevo své myšlenky. Chlapci, kterému mohlo být maximálně čtrnáct let, zářil z očí fanatismus. Nezajímaly ho bomby ani teror, myslel si, že patří k dobré straně a jeho dobro musí zvítězit! Pokud mělo všechno jednou ležet v sutích a popelu, pak jen proto, že to chtěl ten jejich milovaný vůdce. Po konečném vítězství mělo být všechno postaveno nově. Měla vzniknout větší, krásnější a mocnější třetí říše ve vsi nádheře. *Nový Řím*. Myšlenkové bohatství mladých lidí vyrůstajících v ideologii nacionálního socialismu. Dědeček Marlene kdysi vyprávěl, že přestrojení dává lidem rozdílná pokušení. Děti věří všem nesmyslům a je jim jedno, jestli jde o velikonoční zajíce nebo klamné představy o árijské rase. Člověk jim to jen musí dostatečně dlouho opakovat. Toho využívají ti, kdo nemají za lubem nic dobrého, ti, kterým záleží jen na sobě a na moci, již by mohli získat. A tak upadá svět do neštěstí.

Spěchala, aby onoho zatraceného chlapce a jeho skupinu nechala co nejrychleji za sebou. Zůstalo jí jen to oblečení, které měla právě na sobě, to nejdůležitější však ukrývala v malé tašce pod šaty: padělané papíry a peníze. Klenot jako informaci o kontaktním místě v západním Mnichově obdržela od Haliny, členky berlínského odboje.

Od jejího odjezdu z hlavního města uplynulo deset dnů. Po ničivých náletech počítala s tím, že i z označené adresy

mohla zbýt jen hromada trosek. Proto byl posílen teror války proti vlastnímu lidu. Čím víc německá armáda ve válce ztrácela a wehrmacht a spolky SS musely ustupovat, tím hůř zasahovalo gestapo, SA a ostatní fanatici proti vlastnímu lidu. Všude panovaly zrada a rozvrat, lidé se udávali, následně byli zatýkáni a mučeni v děsivých vězeních. Řady odboje se denně zmenšovaly, avšak i nadále se několik statečných pokoušelo změnit průběh války.

Po téměř dvouhodinovém pochodu se konečně doptala adresy a nyní stála před tím, co kdysi bývalo obytný dům.

Vypadalo to, že se proti ní všechno spiklo. Přepadla ji závrat, celé tělo ji bolelo, jako by spala na ostrých kamenech, což se v podstatě dělo. Od jejího uzdravení neuplynula příliš dlouhá doba; její bývalá tělesná kondice se ještě nestihla vrátit. V posilovacím cvičení, které jí doporučil skvělý krakovský lékař Hondl, mohla jen stěží pokračovat během tří dnů strávených v protiletectkém bunkru. A tak jí víc než její kdysi statná kondice zachraňovala vůle. Avšak ani nejsilnější vůle nemohla věčně potlačovat hlad a žízeň. Patro měla tak suché, že bylo stále těžší polykat. Celé město bylo zahaleno velkým oblakem prachu a hrozilo, že všechny zadusí. Naléhavě potřebovala najít místo, kde by mohla strávit noc, nabrat sílu a vymyslet plán. Ale jaké? Nikoho tu neznala, tisíce lidí hledaly ubytování. Vrátit se zpět do protiletectkého bunkru nepřicházelo v úvahu. Vzpomněla si, že cestou míjela kostel, v němž se shromažďovali občané hledající ochranu. Pokud se nemýlila, viděla tam také prapor Červeného kříže, což by znamenalo, že se tam starají o zraněné a rozdávají jídlo a pití. Chvilku se rozhlížela kolem, až spatřila věž kostela, jejíž špička prosvítla na nebi, jako by jí bůh chtěl připomenout svou existenci. Znovu ji přepadl pocit, že ji někdo pozoruje. Nenápadně prozkoumala okolí, kromě lidí zasažených nálety, kteří kolem bloudili jako šedá strašidla

a pokoušeli se zorientovat, však nikoho nezahlédla. I tak ale nedokázala potlačit podezření, že je sledována. Lidé kolem volali různá jména, házeli kameny a hledali přeživší, matky se pokoušely uklidnit své děti, zdravotníci pobíhali s nosítky a strážce bloku křičel do megafonu rozkazy. Přes všechno ležela esence války jako neviditelná clona: smrt a smutek, vztek a beznaděj.

Znovu se vydala na cestu, ta jí ale nyní připadala daleko namáhavější než předtím. Celou dobu se ujišťovala, že ji nikdo nepronásleduje. Konečně dosáhla svého cíle. Kromě rozbitých okenních tabulí a vroubkovaných trhlin ve zdi působil chrám Páně docela neporušeně. Jako jediná budova v okolí zůstal téměř nepoškozený, až si Marlene pomyslela, že je to trochu zázrak. Bylo jí však lhostejné, jestli to byl zázrak, nebo náhoda, hlavně že měla střechu nad hlavou.

Jako ona přemýšlelo pravděpodobně mnoho lidí, neboť kostel byl přeplněný tak, jak by si otrhaný kněz, bloudící mezi lidmi jako v transu, za dob míru jistě přál. Marlene se davem bezohledně probíjela. Lidé, kteří vypadali stejně strhaně jako ona, ji před sebe pouštěli jen velice neradi, bránili si každý centimetr. Tady poprvé zaslechla o nezdařeném bombovém atentátu na Adolfa Hitlera. Důstojníka rezervní armády, hraběte von Stauffenberga, poznala v domě svého dědečka, ve kterém barona von Dürkheim několikrát navštívil. Byl to rázný mladý muž a Marlene pro něj jako mladá dívka trpěla určitou slabostí.

V zadní lodi kostela byl zřízen provizorní lazaret. Marlene se k němu protlačila a obstarala si od nadmíru unavených sestřiček Červeného kříže kousek suchého chleba a šálek čaje, vítaný dar. Když to málo vypila a snědla a ujistila se, že má tašku s cennostmi pevně uloženou pod oblečením, svinula se do kouta jako koťátko a pokusila se přes nouzi, povyk, zápach a přítomnost stovky lidí na několik hodin prospat. Její jediná

zbraň, kapesní nožík schovaný v dlani, musel postačit k tomu, aby ji uchránil před loupeží. Tomu, že by ji tady někdo okradl, však moc nevěřila; ztrápení lidé zde hledali záchranu a klid. Cítila, že se dostali do stadia, kdy už mají dost celé války a všeho zla. Ideologie válečných nadšenců ztrácela kvůli příšerné realitě mnoho svých stoupců, a tak to bylo vždycky. Válka bývá zničena svou vlastní špatností, kdy sežere samu sebe. Lidé začnou znovu toužit po krásě a dobru: silní začnou pomáhat slabým, ten, kdo má více, bude sdílet s tím, kdo má méně. Tato proměna k dobru už započala.

Sledovala, s jakou péčí se sestry starají o poraněné a nemocné, jak farář ustavičně klopýtá mezi svými ovečkami a slovy a gesty rozdává útěchu, jak si muž bere deku a podává ji matce, aby mohla přikrýt své děti. Ne, lidé nacházející se pod touto střechou už vzdorovali smrti tolikrát, že moc dobře věděli, že je spojencem zla, jež k nim přicházelo příliš často a které už nechtěli nadále snášet.

Ona sama překonala stadium strachu před dlouhou dobou. Smrt sklízela úrodu, kdykoliv chtěla. Ve válce však nebyl vítěz a jen mrtví znali její konec.

Střípky z války

NSDAP vyžadovala zastavení turismu, a tak všude připevňovala plakáty s popiskem: „Zákaz vycestování do měst zasažených pumovými útoky!“

Royal Air Force a US Air Force nasadily tříštivé bomby s chemicko-mechanickým dlouhočasným zapalovačem. Bomby většinou vybuchly hodinu po náletech. Jejich nasazení mělo omezit hasičské a záchranné práce a zasáhnout ty osoby, které již opustily záchranné bunkry.

Jestli bylo jejich nasazení zločinem proti lidskosti, je dodnes kontroverzní.

Zemský soud ve Zweibrückenu odsoudil mladou ženu k ročnímu trestu v káznici. Její provinění: věnovala kanadskému válečnému zajatci pomeranč.

KAPITOLA 5

„Kriste pane, tady to vypadá!“ Ohromená Ottilie setrvala na schodech vedoucích z úkrytu a sotva dokázala uvěřit pohledu, který se jí naskytl: všude, kam se podívala, nebylo nic jiného než smrt a trosky.

Z místa, v němž strávila posledních pětadvacet let svého života, z jejího domova, na němž si zakládala a který milovala, kde se starala o děti pana doktora, nic nezbylo. Nebylo ani památky po majestátních domech číslo dvě až deset, tedy kromě doutnajícího moře trosek, ze kterého vyčnívaly ojedinělé kostry cihel připomínající pozůstatky potápějící se lodi. Jen osamělý dveřní rám nebo polovina neporušené zdi, na jejíž vnitřní stěně ještě visel zlatě orámovaný obraz vůdce, odolávaly naprostému zničení, a zanechávaly tak bizarní podívanou. Byla to příšerná scenerie, okolí bylo zahalené do prachu a kouře, který spolkl denní světlo, takže se všechno jevilo kalně a difuzně, jako by lidstvo zachvátila neblahá mlha.

Ottiliino srdce se sevřelo bolestí. Život jí už lemovalo mnoho špatných událostí, pokaždé se však držela toho, že hůře už být nemůže, protože by Pán Bůh nic takového nedopustil. Pak nastala tato nesmírná válka, která ji ponaučila.

Ach, ten zápach, ten zápach! Ottilie v zástěře instinktivně hledala kapesník, nakonec ho však darovala starci stojícímu vedle, který skuhral. Tři dny a tři noci. Tak dlouho čekala v krytu, zatímco padaly bomby, zdi se třásly, prach se uvolňoval ze štěrbin a všichni se modlili. A vypadá to, že to bylo

zbytečné. Otilie pomalu začínala pochybovat o pravomocích Pána Boha. Nejprve jí vzal doktora, toho dobrosrdečného muže, poté milovaného Hanse, také nádhernou a laskavou paní Elisabeth, nebohou Deborah nechal zotročit tím nestydatým nacistickým chlípínikem. A nyní jí ta zpropadená válka zničila i domov. Přitom farář ještě před týdnem z kazatelny oznámil, že nám Pán Bůh posílá jen tolik zkoušek, kolik unese. Otilie si myslela, že už toho bylo dost. Neměla sílu ani vůli nosit další břemeno. Ať se Pán Bůh snaží a sám si zvedne trochu tíhy. Její pohled přesto bloumal na východ, instinktivně hledala špičku kostela. Alespoň že onen kostel vypadá, že stojí, nebo v každém případě ční mezi troskami věž kostela jako napomínající prst. Měla by se jít podívat, jestli je tam z jejich čtvrti někdo, kdo přežil. Ne, pomyslela si nakonec, měla by jít za svou rodinou, do Straßlachu. Zápasila s neodbytnou myšlenkou, jestli se vůbec vyplatí žít v tomto příšerném světě, ze kterého se pravděpodobně vypořil i samotný Bůh.

V tomto životě však musí splnit ještě jeden úkol: nesla zodpovědnost za mladý život, který jí byl svěřen. Dlužila to svému panstvu, zesnulému panu doktoru a paní Elisabeth.

„Tak už běžte konečně dál, dobrá paní, všechno blokujete!“ zvolal rozzlobený muž stojící za ní, zatímco se na ni tlačil.

„Není důvod k tlačení!“ spustila Otilie hřmotně. „Pojď, Wolferle.“ Pevně sevřela chlapcovu ruku. „Půjdeme za mým bratrem, u něj dostaneme dobré mléko a vykoupeme se. Vypadáš jako šedý trpaslík, potřebuješ pořádně vydrhnout.“

KAPITOLA 6

Marlene vstala velice brzy. Od zdravotní sestry si vynesla šálek kávové náhražky a dala se na cestu. Neměla pevný plán, avšak cíl byl jasný – dojít do Francie.

Ještě jednou prošla kolem označené adresy. Ačkoliv to neměla v plánu, zastavila se tam. Pod troskami se zřejmě stále nacházeli nějací lidé, neboť zde několik žen i mužů neustále kopalo. Vytvořili řetěz, díky němuž odnášeli kameny, které poté házeli na hromadu. Náhle se z hromady uvolnila jedna z horních cihel a spadla Marlene přímo před nohu. Marlene zděšeně ustoupila, zavrávorala, neudržela se a spadla.

„Co se k čertu stalo?“ zvolala na starší paní, která stála poslední v řadě a nosila úlomky na hromadu.

Marlene pohlédla na své odřené ruce a zavrtěla hlavou. Žena slezla z hromady suti dolů a přistoupila k ní. „Moc se omlouvám, neviděla jsem vás. Nechcete něco k pití?“

„Nepohrdnu tím.“

Paní zamávala na hubeného mladíka. Ten k nim s váháním přistoupil a nenápadně se pod špinavou čepicí rozhlédl kolem. Poté si sundal batoh, vyndal z něj čturu a podal ji Marlene. Ta si z ní dala jen malý doušek a vrátila mu ji. Voda byla v těchto dnech velice drahá. „Děkuji.“

„Kam máte namířeno?“ zeptala se jí žena.

„Prinzregentenstraße,“ odvětila Marlene a neurčitě ukázala za sebe.

„Můj muž říkal, že byla zle zasažena. Co vás tam vede?“

Marlene cukla rameny. „Moji příbuzní, bydlí na venkově.“
„Také bych odsud nejradši zmizela. Kdo ještě může, měl by tohle město co nejrychleji opustit, tady to už za nic nestojí. Všechno bombardují a lidé umírají jako mouchy.“ Po těchto slovech si paní okamžitě položila ruku před pusy a rozhlédla se, jestli její slova někdo nezaslechl. „Můj muž říká, že bych tak mluvit neměla. Prý mě jinak zatknou. Oje, už jsem zase vyvolala nebezpečí. Nejlepší bude, když se ovládnou a...“

„Říká váš muž?“ doplnila ji Marlene a věnovala ženě spiklenecký úsměv. „Nebojte, zase přijde doba, kdy budeme moct mluvit bez zábran.“

„Vaše slova do božích uší,“ vzdychla. „Ale obávám se, že do té doby nezůstane kámen na kameni.“

„Erno!“ zavolal starší muž jejich směrem. Kolem hlavy měl uvázaný špinavý obvaz. „Co tam děláš s tou ženskou?“

Marlene se s paní rozloučila. Ušla jen kousek, když si náhle všimla, že ji někdo sleduje. Takže přece! Při další příležitosti odbočila do úzké, horami suti lemované uličky a ukryla se za jeden ze závěsů visících na cizích dveřích. Jejím pronásledovatelem byl ten hubený mládenec s batohem, který jí dával napít. Neviděla v něm nebezpečí, možná ho za ní poslala ta přátelská paní, která jí svým způsobem připomínala Ottilii. Chlapec se vlekl. Jeho chování v ní vyvolalo dávné vzpomínky, znovu se ocitla v září roku 1939, kdy s Jakobem pobíhala po Krakově, a obdržela tak od něj první vyučovací hodinu, jak se stát špionem. Mladík se pohyboval stejně obezřetným způsobem, jaký ji kdysi učil Jakob: byl neustále na pozoru a nenápadně kontroloval nejbližší okolí. Co od ní ten kluk chce? Proč ji pronásleduje?

Chlapec konečně přišel dostatečně blízko. Urychleně ho popadla, a než se její pronásledovatel stihl vzpamatovat, zatlčila ho ke zdi a položila mu nůž na hrdlo. „Kdo jsi a co ode mě chceš?“ zasyčela mu do ucha.

„Jste Marlene?“ zeptal se chlapec a snažil se ji odtlačit.

„Kdo je Marlene?“ odpověděla otázkou a nepovolila své sevření.

„Jedna špionka z Berlína.“

„Zajímavé. A kdo jsi ty?“

„Já jsem také špion.“ Jeho věta zněla namyšleně. Marlene si povzdechla. Pyšní agenti nepřežívali dlouho. „Na to jsi trochu mladý, nemyslíš?“

„Lepší mladý a nezkušený než starý a zbabělý.“

Marlene potlačila úsměv. Chlapec měl velice zajímavý hlas. Na jeho křehkou postavu byl až moc hluboký. Nepatrně povolila sevření, čímž udělala ohromnou chybu, neboť se jí mládenec bleskurychle vytrhl. Navíc jí sebral nůž. Marlene zaklela a okamžitě přešla do bojovné pozice.

Chlapec se zašklebil, na znamení míru zvedl ruce do vzduchu a nechal nůž spadnout na zem. Nepřestával Marlene sledovat, jeho veliké zelené oči zářily jako drahokamy. „Čekal jsem na vás,“ pravil chvatně. „Věděl jsem, že přijdete.“

Marlene nehybně vyčkávala. Nikdy ji nebezpečí nevzrušovalo tolik jako právě teď. Chlap znal sice její jméno, avšak neřekl heslo, tudíž to celé mohla být jen past. Pokud byla, určitě sem nepřišel sám. Marlene nastražila uši a soustředěně naslouchala nejbližšímu okolí. Očekávala, že uslyší podezřelé zvuky, byla připravená dát se na útěk.

Chlapec si ji měřil pohledem. Něco v jeho obličejí jí prozradilo, že by se jí rád na něco zeptal, nebyl si však jistý její reakcí. „Poslala tě tvá matka?“ chtěla mu pomoci.

„Ne, má matka je mrtvá,“ odpověděl chlapec a nadále se jí díval do očí.

„Chceš se mě na něco zeptat?“

Mladík sebou trhl. „Slyšela jste o atentátu na vůdce?“

„Ano?“ odpověděla a zarazila se. Její odpověď měla mladému muži ujasnit její pozici. Běžnou reakcí na tento hanebný

a zbabělý čin namířený proti milovanému vůdci by bylo okamžité rozhořčení, ona však nic takového neprojevila. Ještě pořád měla na paměti dusnou atmosféru kostela, kdy několik osob přivítalo Stauffenbergův čin. Samozřejmě že nikdo z nich neriskoval projev radosti nahlas, lidé měli stále ještě strach z represálií a udavačů všude kolem, a tak zachovávali klamně chování. Byli zde totiž přítomni i zarytí blázni, kteří i nadále drželi nacistický prapor a vychvalovali vůdcovu božskou nedotknutelnost. Nepřátelské hlasy ale rychle utichaly.

„Co mi na to řekneš?“ Marlene mu tykala, chtěla mu hodit návnadu.

Chlapec se na ni podezřele podíval, a když se znovu ujistil, že jsou sami, dodal: „Přeju si, aby von Stauffenberg toho chlapa dostal.“ Jak v sobě potlačoval zlost, rty se mu třásly. Ta nenávist byla skutečná, nemohl ji hrát. Marlene mu uvěřila a trochu se uvolnila. Vážila svá další slova: „Znáš Horchera?“ Horcher měl být její kontakt z Berlína.

„Ano.“

„A?“ Marlene čekala na heslo.

Mladík působil podrážděně. Po chvíli se usmál a vypadal ještě mladší. Marlene odhadovala, že mu bude nejvýš třináct let. Byl tak mladý. Náhle vyřkl slova, která připravila Marlene o řeč: „Já jsem Horcher!“

Marlene hledala slova a tiše ho při tom pozorovala. Chlapec se plácl do čela. „Sakra, samozřejmě,“ předklonil se a sotva slyšitelně zašeptal: „Bílá vrána.“

Tak znělo domluvené heslo. Marlene se zhluboka nadechla. „Kde je tvůj úkryt?“ zeptala se a dodala: „Neměli bychom se tu dlouho zdržovat.“

„Samozřejmě, pojd'!“ Horcher ji vedl pryč.

V této děsivé části města byl rozsah zkázy obzvlášť velký, bylo to jako vyobrazení apokalypsy. Cesty byly zničeny a na jejich okrajích byly nahrnuty hromady sutí. Domy stojící přes

cestu se zdály být téměř nepoškozeny. Pouze jejich dřevěná nebo lepenkou obložená okna a trhliny ve fasádě poukazovaly na překonané nebezpečí. Smrt a život se nacházely jen pár metrů od sebe.

Po delší procházce došli konečně k podestě jednoho domu. Marlene klopytala tmavou chodbou pokračující nahoru. Zadním dvorem prošli do další rozvětvené chodby, která otvírala pohled na sklepní část, v níž žili lidé pod slabým světlem svíčky. Dospělí měli absurdně působící pokrývky hlavy. Marlene zdrtilo, že v době, v níž lidé neznají nic jiného než válku, vyrůstá tolik malých dětí. Všude ležel prach, který se při každém kroku, každém pohybu rozvířil a způsobil, že každý nádech představoval muka. Ze všech stran se ozývalo kašláni.

Když vysvitlo denní světlo, nacházeli se v téměř neporušené čtvrti Schwabing. Tady se život vyvíjel normálním tempem, pokud se tedy v těchto dnech mohlo mluvit o normálu. Marlene si všimla, že si lidé vynalezli vlastní, válkou ovlivněnou formu života, ve které se se staženými rameny obávali, že jim každou chvíli spadne na hlavu bomba, což bylo v této době a v této oblasti dost možné. Venku bylo otevřeno několik málo obchodů a tlačily se před nimi skupiny lidí. Jen málo z nich mělo oblečenou uniformu, všichni však měli na ruce hákový kříž, aby projevíli solidaritu s vůdcem, který právě unikl smrti, nebo ji alespoň předstírali.

Také Horcher vytáhl z batohu dvě uniformy a jednu z nich okázale podal Marlene. Nakonec ji dovedl k domu se shořelým krovem, který působil, jako by měl místo střechy černý kráter připravený pohltit i zbytek domu. Okenní tabule byly částečně neporušeny. S Horcherem pokračovali po zeli páchnoucím schodišti.

Ve třetím patře zaťukal mladík na dveře, které se ihned rozrazily. Rozzlobený muž spustil: „Sakra, kde jsi tak dlouho?“ Popadl Marlenina mladého průvodce za rameno a drsně

ho tlačil dovnitř. Poté si jí všiml. Marlene se držela stranou, aby si ponechala možnost útěku. Muž však i ji zatlačil bez ceremonií do pokoje. Předtím vrhl nedůvěřivý pohled na schodiště.

„Nikdo mě nesleduje,“ pravil Horcher hrdě a zároveň trucovitě. Kvůli svému mládí zřejmě velice často zažíval pocit křivdy. Muž, jehož polovinu obličeje lemovaly samé jizvy, se obrátil na chlapce a zatřásl s ním tak prudce, až mu hlava létala sem a tam. „Co tě to napadlo se tak dlouho loudat venku? Už od včerejška očekáváme nějakou zprávu! Tvá teta mi dělala ze života peklo!“ Horcher ztratil během vzteklého představení čepici. Pod ní se tak objevil krátký blondatý cop spadající mu na záda.

„Já jsem to věděla! Ty jsi dívka!“ ujelo Marlene. Horcherův hluboký chraplavý hlas se jí od začátku nezdál.

Děvče jménem Horcher se prudkým pohybem uvolnilo z mužova sevření a bleskurychle se sklonilo pro čepici. Mračilo se. Rychle si ji nasadilo a schovalo pod ni svůj copánek. „Kde je má teta?“ zeptalo se rázně.

„Nakupuje nebo spíš se pokouší sehnat jídlo. Kdo je to?“ Muž přistoupil k Marlene nebezpečně blízko, až cítila jeho pot.

„To je ta, na kterou jsme čekali,“ řekla Horcher a došla k chlebníku, pod jehož poklicí panovala prázdnota. Navlhčeným ukazováčkem sebrala pár posledních drobečků a vložila si je do úst.

„Chci od ní slyšet jméno a heslo,“ řekl muž hrubě.

„Ne, to chci slyšet já od vás.“ Marlene přistoupila k vysokému muži, takže se její brada dotýkala jeho hrudi. Chtěla mu dokázat, že se od něj v žádném případě nenechá zastrašovat a že by on měl ukázat barvu jako první. Navíc se jí nelíbil jeho těžkopádný výstup.

Pár vteřin na sebe jen tak hleděli. Poté muž ustoupil a překřížil paže. Prohlédl si Marlene od hlavy k patě, její spálené

šaty a sazemi ušpiněné, ošuntělé polobotky. Marlene si rukou projela vlasy. Kvůli prachu byly na dotek jako sláma. Už čtyři dny se nemyla, nečesala ani neměla dostatek vody k pití. Nepochybně páchla stejně hrozně jako muž stojící před ní.

Na chvíli si vzpomněla na pocit, který ji přepadl v kostele a doprovázel po cestě zničeným Mnichovem: už měla dost války a bojů. Toužila po normálním životě, po klidné noci a ránu, kdy se probudí v měkké posteli, umyje se a dá si šálek čaje. Po noci v bezpečí, bez strachu. Po pocitu svobody.

Cizí muž se na ni usmál, což propůjčilo jeho znetvořenému obličejí šarm. Jeho úsměv dosahoval až k očím. „Koukám, že tu máme stejně tvrdý oříšek, jako je naše Horcher,“ napřáhl k Marlene ruku. „Jmenuji se Manfred. A vy musíte být Marlene. Heslo zní *bilá vrána*. Mám pro vás zprávu od Haliny, ale nejprve se posaďte, musíte být unavená.“ Ukázal na prosezenou pohovku stojící v rohu, která pravděpodobně sloužila i jako místo na spaní. „Dáte si čaj?“

„Ráda.“ Marlene se posadila. I když zaznělo Halinino jméno, zůstávala i nadále ostražitá. Muž jménem Manfred jí podal otlučený hrnek, do kterého z plechové konvičky nalil čaj. Byl vlažný a neslazený, přesto Marlene připadal sladký jako med. Horcher si vzala také šálek a posadila se vedle ní. Manfred si přitáhl židli.

„Jak se jmenuješ, holčičko?“ zeptala se Marlene.

Horcher se ohlédla na Manfreda a ten přikývl. „Klidně to řekni, nakonec jsi ji sem přivedla ty.“

„Děláš, jako bych nás dostala do ohromného nebezpečí,“ vzplanula dívka.

„Samozřejmě že dostala, ty horká hlavo! Měla jsi Marlene poprosit, aby počkala, a dojít pro mě. Ještě jednu takovou sólovou akci a pošlu tě pryč.“

Přestože pravil svá slova klidně, vycítila v jeho hlase varování.

„To by teta nikdy nedopustila,“ odvětila vzdorovitě dívka a vypadala tak mladě a zranitelně.

„To nech na mně.“ Muž se napil čaje.

Marlene slovní potyčka zaujala, a tak se zapomněla znovu zeptat na dívčino jméno. Lačnila po novinkách. Jak v říši pokračuje válka? Jak to vypadá ve Francii a Normandii? Jak spojenci postupují, pokud vůbec?

„Jmenuji se Gertruda, ale všichni mi říkají Horcher,“ obdržela Marlene odpověď.

„Ne, ne, všichni ti říkají Trudi,“ řekl klidně Manfred, za což sklidil další nahněvaný pohled.

Vypadalo to, že z těch dvou bude Horcher výbušnější. Marlene tím připomněla časy v Krakově, kdy přiměla Deborah ke špionáži, a poskytla jí tak pohled na velké dobrodružství a možné nebezpečí. Na Manfredovi bylo znát, že Trudinu dnešní akci neschvaloval, odvaha přece jen nevyklučovala pošetilost.

„Vždyť jsi už nepočítal s tím, že se Marlene objeví. Zlobíš se, že jsem ji našla já,“ pustila se do něj a vítězně při tom čelila Marleninu pohledu.

Marlene už to nemohla vydržet. „Mohli byste si tu hádku laskavě vyřešit později, prosím?“ vstoupila mezi ně. „Ráda bych se dozvěděla víc o Halinině zprávě a o válce. Jak to vypadá ve Francii?“

„Vidíš, Trudi, plýtváš naším časem. Zase nefunguje vodovod, dojdí do studny pro vodu, aby se náš host mohl umýt.“

„Ale...“ vybuchla Trudi a vysloužila si tím od Manfreda varovný pohled. Raději zbytek věty spolkla, popadla kanystr a s reptáním opustila pokoj.

„Děti,“ řekl Manfred tónem, jako by o nich věděl všechno, a roztáhl své dlouhé nohy zasunuté do vysokých bot, jako by čekal na lepší časy. „Tak tedy k věci. Váš prvotní plán už neplatí. Plány odporu se kvůli nenadálému vyloštění Spojenců

v Normandii změnilo. Tím byly také spočteny dny režimu ve Vichy. Belfort říkal, že koluje informace, že bude sídlo vlády ve Vichy brzy přemístěno.“

„Takže se mi pokoušíte říct, abych zůstala v Německu?“

„Ne. Chceme, abyste odjela do Varšavy. Brzy tam dojde k dalšímu povstání a my na místě potřebujeme lidi s vašimi zkušenostmi.“

„Kdo znamená my? Pro koho pracujete?“ Marlene měla stále před očima katastrofické vyústění prvního varšavského povstání z ledna 1943. Podvyživení členové židovské bojovné organizace ŻOB bojovali jednoduchými zbraněmi proti perfektně vybaveným Němcům. Odolávali jim 28 dní. Poté téměř všichni, tedy tisíc mladých bojovníků varšavského odboje, zemřeli. Manfred na vteřinu zaváhal, ale svou odpověď získal její důvěru. „Pro polskou exilovou vládu, respektive prezidenta Raczkiewiczze.“

„Kdo povstání organizuje?“ Marlene cítila stoupající vzrušení. Boj byl lepší než čekání, až člověka odvedou na nacistická jatka.

„Armia Krajowa, polská domovská armáda, se seskupila pod vedením hraběte Bóra Komorowského. Generál plánuje spojení všech sil, tedy i židovských organizací. Společně dokážeme velké věci. Jste známá pro své spojení s Jakobem Wandem, dřívější hlavou krakovské ŻOB, proto jsme vám domluvili setkání s Jitzhakem Zuckermanem.“

„Se spoluzakladatelem varšavské ŻOB?“

„Správně. První varšavské povstání podporoval zvnějšku a teď ho znovu potřebujeme. On se však stále drží zpátky. Vy ho přesvědčíte, aby se k nám přidal.“

„Proč si myslíte, že to dokážu zrovna já?“

„Něco vám dluží.“

„To jsem teda zvědavá, co by mi Zuckerman mohl dlužit?“ Marlene se na důkaz zájmu předklonila.

„Jitzhak Zuckerman je spoluodpovědný za bombový atentát v kavárně Cyganeria, atentát, který vás na rok připoutal k lůžku. Hlavní chybou tehdy bylo, že se spolu skupiny odporu nedomluvily a nevarovaly vás.“

„Ano, to už mě napadlo,“ odvětila Marlene trpce. Na ten atentát nerada vzpomínala. „Proč s ním nepromluví někdo z města? K čemu potřebujete mě?“ zeptala se.

„Protože Jitzhak Zuckerman je nedůvěřivý, nevěří každému. Ve Varšavě si mnoho skupin vaří vlastní polívčičku a my nevíme, čí odpornou hru tenhle Rus hraje. Máme důkazy, že za masakr z jara 1940, při kterém v Katyni zemřelo přes 4 400 polských důstojníků, nebyli zodpovědní nacisté, ale Sověti.“

Marlene vyděšeně zavrtěla hlavou. „Pokud to byli Rusové, pak jsou stejní jako nacisté. Co se to děje? Proč jsou všichni tak posedlí zlem?“

„To je peklo války. Dělá z lidí šilence a nutí je ke krveprolití. A my musíme tento d'ábelský kruh prolomit.“

„To říká zrovna voják, jako jste vy?“ Marlene se hořce zasmála.

„My jsme ti dobří!“ Manfred mluvil přesvědčeně.

„Ne!“ odvětila Marlene tvrdě. „Ve válce není nikdo dobrý. Dobrá je jen iluze, za tou se však skrývá d'ábel. Realitou je, že my všichni zabíjíme. Vy jste zabíjel, já jsem zabíjela. Z každého se stane během války bestie. Jediný rozdíl mezi námi a nacisty je ten, že my chceme zabíjení ukončit dřív. A to se nazývá mír. Ale mír dosažený skrze zabíjení je strašný mír.“

„Zajímavý úhel pohledu. Ale máte pravdu, že jsme tu proto, abychom toho strašného míru dosáhli o trochu dřív. Sejdete se tedy se Zuckermanem?“

„Samozřejmě.“ Marlene si zula boty, a zatímco si masírovala bolavé prsty, zeptala se ho: „Kde a kdy?“

„V lese, západně od Varšavy. Můžete vyrazit už zítra brzy ráno. Objevila jste se takřka na poslední chvíli, všechno už je připraveno. Postarám se, aby se o vaši přítomnosti dozvěděli včas všichni zapojení do akce. V šest hodin se ohlásíte v Arnulfstraße. Odtamtud vede do Poznaně transport se zásobováním, ve kterém s vámi pojedou skupina sester Červeného kříže a dvě manželky vysoce postavených důstojníků SS. Budete cestovat v převleku zdravotní sestry, všechny papíry a příslušenství jsem vám již obstaral.“

„Nebudou se ostatní sestry divit, že mě vidí poprvé?“

„Ne, jsou to dobrovolnice z Východní marky, neznají se navzájem.“

„Poznaň? Na německo-polských hranicích? Odtamtud je to do Varšavy ještě 300 kilometrů,“ namítla Marlene.

„Přesně tak. Náš tamní kontakt se bohužel už několik dní neozval, pravděpodobně se tedy v Poznani budete muset spolehnout sama na sebe a improvizovat. Zvládnete to?“

Marlene pokrčila rameny. „Vždycky jsem chtěla být herečkou, k tomu improvizace patří. Kde mám kostým?“

Manfred se zvedl, otevřel bednu stojící před ním a vyndal z ní oblek zdravotní sestry. „Zkuste si ho. Jak se na vás tak dívám, bude vám možná trochu větší. Moje paní vám ho klidně zmenší. V cestovní tašce,“ ukázal na kus poškrábané kůže, „najdete dvojce šaty k převlečení a další dámské potřeby.“

„A papíry?“

„Ty teprve vyzvednu, chybělo jim razítko. Ale nedělejte si starosti, zítra ráno bude vše připravené,“ předběhl její námitku. „Pojedete tedy do Varšavy?“

Marlene přikývla. „Místo, kde umřeme, si zřídka kdy můžeme zvolit. Ale když už, tak zemřu raději ve Varšavě než v Mnichově.“

„To máme podobné, mě však potřebují tady.“ Manfred se znovu usmál tím výjimečným způsobem. „Teď si musím na